

РЕЦЕНЗІЯ
НА МОНОГРАФІЮ ЛУЦЬКОГО МИРОСЛАВА ІВАНОВИЧА
«ПРАВО І СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА ЗАХІДНО-
УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ»¹

МЕЛЕНКО Сергій Гаврилович - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри Європейського права та порівняльного правознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

¹Нещодавно в івано-франківському виданні «Симфонія форте» побачила світ монографія молодого вченого-юриста Мирослава Івановича Луцького «Право і система законодавства Західно-Української Народної Республіки». Актуальність проблем, яким присвячена рецензована монографія, зумовлюється тим, що дослідження історико-правової традиції національного державотворення, оцінка уроків становлення і розвитку правової думки є важливою для сьогодення і має як практичне, так і теоретичне значення. Правовий розвиток держави характеризується активними процесами реформування та трансформації як свідомості, так і правового побуту населення, а ці процеси повинні здійснюватися на основі певного історичного досвіду та подій, що мали місце в минулому.

На початку ХХ ст. українські землі стали ареною напруженої політичної боротьби, що ознаменувалися подіями демократичної революції 1917-1921 рр. На західноукраїнських землях, які входили до складу імперії Габсбургів у жовтні-листопаді 1918 р., розпочалися активні революційні події, зумовлені рядом суб'єктивних та об'єктивних чинників як внутрішнього, так і зовнішнього характеру.

Структура монографічного дослідження чітко відповідає хронологічно-проблемному підходу до розкриття правової системи та аксіологічності змісту нормативно-правових актів ЗУНР. Заслугою автора є те, що, окрім ана-

лізу широкого кола наукової літератури, ним, у процесі написання праці, було опрацьовано та використано значний обсяг історико-правових джерел, у тому числі й неопубліковані архівні матеріали, а також відомості, які було вміщено на шпальтах тогочасної преси. Автором було проведено ґрунтовний аналіз правових підстав виникнення і становлення ЗУНР як незалежної держави крізь призму визначення юридичних та фактичних підстав включення Галичини, Буковини і Закарпаття до складу Австрійської імперії. Окрім детального висвітлення конституційного ладу та особливостей адміністративно-правового устрою західноукраїнських земель у ХІХ – на початку ХХ ст., автор чітко визначає основні фактори міжнародного характеру, які й відіграли роль підстав проголошення незалежності ЗУНР. У цьому ракурсі, зауваження про те, що договір між УНР та Австрійською імперією у Брест-Литовському, а також процеси із відродження національних держав іншими слов'янськими народами імперії Габсбургів, як фактори становлення незалежної ЗУНР, є слушними.

У другому розділі монографії розкриваються конституційно-правові засади становлення ЗУНР. М. І. Луцький розглянув значний обсяг робіт та сформував логічну і послідовну структуру розвитку конституційного законодавства досліджуваного періоду починаючи від конституційного проекту С. Дністрянського поданого на розгляд австрійським парламентарям, і до «Проекту основ державного устрою Галицької республіки». Тимчасовий основний закон від 13 листопада 1918 р. розцінюється автором

¹ Луцький М. І. Право і система законодавства Західно-Української Народної Республіки / М. І. Луцький. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2015.

у якості акту значної юридичної сили, що, не зважаючи на його лаконічність, забезпечував повноцінне функціонування усіх органів влади та був доповнений численними нормативно-правовими актами конституційного характеру.

Окремий акцент робиться на аналізі правових наслідків підписання Акту злуки УНР та ЗУНР. Сам «Акт злуки» – це конституційний документ, який чітко визначав особливості правової взаємодії двох держав та розмежовував сфери їхнього впливу. Автор вкотре зосередив увагу на тому, що об'єднання двох держав не мало практичних наслідків, а було лише виявом укладання «формального» правового акту.

Третій та четвертий розділи монографії присвячені розкриттю конкретно-правових проблем, а саме аналізу системи права та законодавства ЗУНР. Характеризуючи правову систему ЗУНР, М. І. Луцький зосередив увагу на аналізі норм звичаєвого права, які мали місце в правовій практиці національного уряду 1918-1919 рр. Окрему увагу слід приділити проблемі впливу християнських правових норм, а зокрема суспільної моралі на соціальну свідомість та систему права досліджуваного періоду. Автор продовжив започатковану професором І. М. Луцьким наукову проблематику вивчення рівня впливу запозичених у християнстві норм етики та моралі на правову систему нашої держави. Саме в ракурсі впливу християнських правових норм здійснюється аналіз системи судочинства та рецепції міжнародно-правових норм у системі права ЗУНР.

Слушними видаються наведені відомості застосування норм міжнародних актів, зокрема Гаазької конвенції про закони і звичаї сухопутної війни від 1907 р., щодо поведіння із польським населенням та військовополоненими в умовах українсько-польської війни.

Аналізуючи систему законодавства ЗУНР, М.І. Луцький здійснив ґрунтовну роботу із систематизації нормативно-правового матеріалу та визначив основні причини рецепції австрійського та угорського законодавства. Власне рецепція норм австро-угорського права була ключовою і зумовлювалася рядом чинників. Цікавими з правової точки зору видаються положення монографії, які вказують на факт впровадження норм римського права до вітчизняної правової традиції, що є досить

актуальним з огляду на приналежність нашої держави до романо-германської правової сім'ї. Власне принципи римського права становили основу австрійського права як кримінального, так і цивільного. Австрійський кримінальний та цивільний кодекси склали основу правової системи ЗУНР, а їхні норми ефективно регулювали правові відносини населення західно-українських земель.

Окрім значної рецепції норм кримінального та цивільного права, Українська Національна Рада, як вищий законодавчий орган влади, додав чимало зусиль для розробки власної системи законодавства у сфері адміністративного, трудового, а особливо земельного права. На відміну, від інших вітчизняних дослідників даної проблеми, М. І. Луцький скрупульозно підійшов до аналізу положень конкретних законодавчих актів. Особливо цінними видаються дослідження, що відображають рівень соціального та майнового забезпечення малозахищених верств населення, а також державних службовців. Позитивним фактором видається також систематизація видів та розмірів фінансової допомоги, що репрезентовано дослідником у формі таблиць.

Автор монографії з нових позицій підійшов до аналізу земельного законодавства ЗУНР, зокрема в плані порівняння його з аналогічними правовими нормами Директорії УНР та визначив основоположні причини, що призвели до зволікання з практичним використанням відповідних правових норм.

Наведені автором висновки є достатньо повними, об'єктивними, систематизованими та вирізняються новими підходами до аналізу системи права та законодавства ЗУНР. Вони суттєво доповнюють вітчизняну історико-правову науку та є прикладом нового, сучасного підходу до розкриття достатньо актуальної та науково затребуваної проблеми.

У підсумку зазначимо, що рецензована монографія М. І. Луцького «Право і система законодавства Західно-Української Народної Республіки» значно доповнює методологічні засади вітчизняної історико-правової науки та може бути корисною під час подальших наукових розробок вчених-юристів, істориків, філософів, студентів та фахівців у сфері законотворення, які цікавляться особливостями вітчизняної традиції державо- та правотворення.